

PERCEPȚII ROMÂNEȘTI ASUPRA CRIZEI DIN KOSOVO

ROMANIAN PERCEPTION REGARDING KOSOVO CRISIS

Prof.univ.dr. Mircea-Dănuț CHIRIAC*

Peninsula Balcanică a reprezentat, de-a lungul timpului, o regiune caracterizată prin instabilitate și frământări sociale, politice și militare. Existența unui mare număr de etnii, într-un amestec complex de religii, culturi și tradiții, pe un teritoriu relativ restrâns a lăsat cale liberă unor conflicte interetnice după încheierea Războiului Rece. Problemele din Peninsula Balcanică, de-a lungul timpului, au avut și au un impact important asupra României atât în plan economic, cât și în cel al securității. Percepția societății românești privind criza iugoslavă s-a manifestat diferit de la putere la opoziție, de la mass-media la cetățeanul simplu. Percepția românească asupra crizei din Kosovo a fost diferită, în funcție, în primul rând, de interesele fiecăruia dintre subiecții analizați.

The Balkan Peninsula has represented, over the course of time, a region characterized by instability and social, political, and military unrest. The existence of a large number of ethnic groups, within a complex mixture of religions, culture and traditions, on a relatively small territory, has allowed interethnic conflicts after the end of the Cold War. The problems in the Balkan Peninsula, over the course of time, also had and still have an important impact on Romania, both from the economic and security standpoint. Romanian perception of the Yugoslav crisis manifested differently from the people in power to the opposition, from the mass-media to the simple citizen. Romanian perception of the Kosovo crisis was different, depending primarily on the interest of each of the subjects analyzed.

Cuvinte-cheie: Războiul Rece; criza iugoslavă; criza din Kosovo; conflicte interetnice.

Keywords: Cold War; Yugoslav crisis; Kosovo crisis; interethnic conflicts.

Criza din anul 1999, din Kosovo, care a opus NATO și Iugoslavia, a reprezentat unul dintre cele mai controversate momente ale Europei post Război Rece. Aceasta, deoarece conflictul a pus în discuție dreptul la ingerință în scop umanitar.

Se vorbește tot mai mult, astăzi, despre dreptul de ingerință a comunității internaționale atunci când este pusă în pericol existența unor comunități minoritare. În acest caz, este pusă în discuție suveranitatea statelor-națiuni care au sub administrația lor minorități naționale.

Războiul din Kosovo a venit după un șir întreg de conflicte care au dus la dezmembrarea Iugoslaviei, caracterizată de către Ignatio Ramonet ca fiind „orbirea Occidentului”¹, iar de către alții calificată drept „cea mai mare eroare colectivă a

Occidentului în materie de securitate, începând din anii '30”². Corneliu Vlad, analist politic la revista „Lumea”, sublinia, printre altele, că: „... indiferent dacă NATO declanșează atacuri aeriene asupra Iugoslaviei sau nu, conflictul Kosovo tinde să se cronicizeze drept cel mai periculos și mai puțin controlabil focar de pe continentul european, dar cu foarte mari implicații pentru statele din zonă și pentru relațiile dintre marile puteri. Kosovo este tot mai mult resimțit ca un adevărat Cernobîl nuclear al Balcanilor și al Europei. Norul său, fără a fi radioactiv, nu este mai puțin nociv pentru vecinătatea sa imediată”³.

Percepția românească asupra acestui moment se poate analiza din cel puțin trei puncte de vedere: poziția oficială a statului român, reprezentată de Parlament, Președinție și Guvern; poziția partidelor politice (de la putere și din opoziție) și opinia societății civile.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: danutmirceachiriac@yahoo.com

Reflectarea Războiului din Kosovo în România se poate analiza prin luările de poziție apărute în presă. Ele reflectă percepția societății românești asupra acestui eveniment. Astfel, primul care prezintă poziția României a fost președintele României, Emil Constantinescu, care declara, la 24 martie 1999: „Poziția noastră este fermă: susținem necondiționat eforturile de soluționare prin dialog politic a crizei și eforturile NATO de încetare imediată a conflictului”⁴. Această opinie va fi susținută și de către consilierul prezidențial, Zoe Petre, la seminarul *Securitatea europeană și extinderea NATO*. Cu această ocazie, prof.univ. dr. Zoe Petre a menționat că există o aprobare a Parlamentului în legătură cu două tipuri de poziții ale României: prima vizând o eventuală participare la constituirea unor forțe de menținere a păcii și participarea la acțiuni cu caracter mai ales umanitar, cealaltă privind autorizarea de survol, în anumite condiții, pentru aviația NATO⁵.

Guvernul României, prin ministrul de externe, Andrei Gabriel Pleșu, în conferința de presă din 26 martie 1999, sublinia că soluția optimă a tipului de problemă care a născut criza din Kosovo este cea politică, negociată, diplomatică. În continuare, acesta a făcut următoarea precizare privind intervenția NATO: „Pentru noi, aceasta este soluția optimă (cea politică) și am încercat cu mijloacele care ne-au stat la îndemână să determinăm o asemenea soluție – am trimis specialiști în zonă, întâlniri cu ministrul federal de externe, convorbiri telefonice, schimburi de scrisori, am organizat, la București, Conferința Cooperării Sud-Est Europene la care au participat cinci țări, prin care am dat mesajul solidarității regionale în jurul ideii de soluție pașnică. Regretăm, laolaltă cu toată lumea, episodul militar, chiar dacă admitem că el a devenit, prin ineficacitatea negocierilor, inevitabil. ... România nu va participa, ca țară vecină, la acțiuni militare și nu va livra trupe combatante, dar în schimb s-a angajat să asigure acces la spațiul aerian în cazuri de urgență (lucru aprobat de Parlament, în toamna trecută) și intervenții umanitare postconflict (sprijin logistic, umanitar, spital)”⁶.

Parlamentul. Poziția acestuia va fi prezentată abia prin Declarația din 30 martie 1999, din care rezultă îngrijorarea pentru „existența unui conflict militar în vecinătatea granițelor țării, ca și de pericolul de extindere a acestuia în regiune”. Se precizează: opțiunea pentru soluția politică;

încetarea represiunii asupra minoritarilor albanezi; menținerea integrității teritoriale și suveranității R.F. Iugoslavia și R. Serbia; respectarea drepturilor minorităților din spațiul iugoslav⁷.

Din aceste luări de poziție se desprind câteva concluzii. În mod oficial, România a susținut ideea rezolvării pe cale politică a conflictului din Kosovo. În conflictul declanșat, România s-a situat, fără echivoc, de partea NATO, susținând intervenția militară a acesteia împotriva Iugoslaviei, percepută ca un stat în care regimul Miloșevici desfășoară acțiuni represive asupra minorităților din provincie. Această poziție a însemnat, implicit, recunoașterea dreptului de ingerință în treburile interne ale unui stat.

Întrebarea care se pune este: Ce a determinat o asemenea poziție? Răspunsul trebuie căutat în unul dintre interesele naționale ale momentului: integrarea României în NATO. În acest context, fostul ministru de externe, Andrei Pleșu, sublinia: „Orice opțiune implică o dramă, un sacrificiu, este o dramă în fond și, atunci când faci o opțiune, trebuie să pui în balanță avantajele apartenenței la NATO, pe de o parte, și avantajele de a sta în afara NATO și în bune relații cu unii vecini, pe de altă parte (...). Nu putem mulțumi pe toată lumea cu opțiunea noastră. Opțiunea este un act de sacrificiu, suntem conștienți de aceasta, și o facem în mod lucid”⁸. Iar vicepreședintele Partidului Național Liberal, Călin Popescu Tăriceanu, spunea în Parlament: „Domnilor, în politică ne trebuie curaj, pe lângă abilitate (...). România trebuie să aibă curajul să aleagă în ce parte se situează și aceasta în concordanță cu interesul său național, în concordanță cu aspirațiile sale de integrare euroatlantică”⁹. Putem afirma că percepția organelor oficiale românești asupra conflictului din Kosovo a fost influențată determinant de interesul național.

Cu privire la percepția partidelor politice asupra acestei crize, putem distinge două curente. În primul rând, cel al partidelor de guvernământ, de susținere a poziției oficiale. În alocuțiunea purtătorului de cuvânt al PNȚCD, Remus Opriș, în Parlament se face o critică a regimului politic al lui Miloșevici, apreciindu-se, totodată, că „intervenția NATO pentru realizarea unui acord devenise inevitabilă și că responsabilitatea pentru actualul curs tragic al evenimentelor aparține integral autorităților Republicii Federative Iugoslavia”¹⁰. Partidul Național Liberal, prin vicepreședintele

său, Călin Popescu Tăriceanu, sublinia: „Partidul Național Liberal a salutat poziția oficială a României exprimată atât de Președintele Constantinescu, cât și de MAE care au susținut poziția NATO de rezolvare a crizei”¹¹.

Partidul Democrat, prin liderul său Petre Roman, „a considerat că poziția României trebuie să fie conformă cu interesul național”¹², subliniind nevoia rezolvării problemei printr-o soluție politică și nu prin una militară. În ceea ce privește UDMR, președintele Marko Bela declara: „Cel care tinde spre avantajele integrării europene și euroatlantice trebuie să-și asume și dezavantajele acestui proces. Nu putem fi solicitanți atunci când este vorba de avantaje și să devenim neutri când este vorba de dezavantaje”¹³. El a exprimat acordul UDMR față de decizia NATO de a interveni în conflictul din R.F. Iugoslavia, în măsura în care, conform afirmației sale „pentru moment posibilitățile de soluționare la masa tratativelor au fost epuizate, iar escaladarea violenței și a acțiunilor de purificare etnică nu putea fi tolerată”¹⁴.

Partidele din opoziție au susținut rezolvarea crizei pe cale politică, dar în ceea ce privește intervenția NATO și-au manifestat, în general, rezerve. Ion Iliescu, președintele PDSR, în discursul din Parlament, din 30 martie 1999, susținând rezolvarea politică a crizei, făcea următoarele observații: „Este regretabil că, prin poziția sa partizană, România a încetat să mai fie un factor major de influențare a situației din spațiul iugoslav. A ne limita doar la a susține necondiționat și nenuanțat poziția NATO este neproductiv și, repet, regretabil. (...) Cum își poate închipui cineva că poate fi un partener valabil de discuție, atâta timp cât atacă, adoptă poziții partizane și dezavuează conducerea legitimă și democratic aleasă a unei țări, legitimează amestecul în treburile interne, limitarea suveranității și dreptul de intervenție”¹⁵.

Alianța pentru România (ApR), prin vicepreședintele Marian Enache, aprecia că un atac asupra unei țări suverane, fără autorizarea explicită a Națiunilor Unite, creează un precedent periculos în sistemul juridic internațional și nu poate rezolva problemele foarte grave pe care le implică criza din Iugoslavia. PUNR considera că atacurile împotriva Iugoslaviei sunt „total nelegitime și împotriva normelor juridice internaționale”¹⁶, pronunțându-se împotriva implicării în vreun fel a României, existând pericolul ca țara noastră să fie antrenată

într-un conflict de proporții. Liderul partidului, Valeriu Tabără, a susținut că declanșarea războiului din Iugoslavia reprezintă „un cataclism umanitar”, avansând posibilitatea ca „scenariul” politico-militar din Kosovo să se repete și în alte zone geografice¹⁷. Această temere a fost exprimată și de către senatorul PDSR, Radu Timofte, vicepreședinte al Comisiei pentru Apărare. „Ceea ce se întâmplă acum în Kosovo nu poate fi decât o repetiție pentru ceea ce s-ar putea întâmpla, mai devreme sau mai târziu, și la noi”¹⁸. O poziție asemănătoare au avut-o și liderii PRM. În opinia acestora, declarația de „legitimare” a intervenției militare a NATO în Iugoslavia „încalcă principiile de bază ale dreptului internațional”¹⁹. Deputatul PRM, Sever Meșca, aprecia, în Parlament, la 30 martie 1999, că partidul din care face parte protestează cu fermitate împotriva a tot ceea ce a revelat „această nouă criză iugoslavă la NATO: duritate extremă, lipsă de discernământ, dispreț pentru normele internaționale, „dictatul forței”. În context, a subliniat că PRM protestează împotriva „minciunii prin care cele mai imorale și ucigătoare bombardamente sunt prezentate ca o acțiune umanitară”²⁰.

Deputatul Mădălin Voicu, reprezentantul romilor, declara presei opinia sa prin care considera umiltoare poziția țării noastre față de hotărârea NATO de a ataca Iugoslavia, că este o mare greșeală punerea la dispoziția Alianței a spațiului aerian și aerodromurilor noastre. „Constatăm că președintele României a gafat din nou, oferindu-și serviciile, fără Referendum, în numele poporului român, trupelor NATO”²¹.

Aceste opinii ale reprezentanților Opoziției exprimă mai bine percepția pe care criza din Kosovo a generat-o în rândul societății românești. Totodată, acestea reprezintă însă și expresia intereselor acestor partide care, lipsite de constrângerile responsabilităților oficiale, doreau câștigarea unui plus de simpatie și de adeziune din partea electoratului. Sondajele de opinie arătau că 70% dintre români doreau ca România să adopte o poziție neutră față de părțile aflate în conflict, iar 47% dintre ei credeau că intervenția trupelor NATO în Serbia va rezolva problema din Kosovo²². Această realitate a societății civile a fost exprimată într-o serie de luări de poziție. În cadrul Congresului Extraordinar al UFD, din 28 martie 1999, s-a solicitat celor prezenți în sală – în jur de 800 de persoane – să răspundă prin vot la

întrebarea: „Sunteți de acord cu intervenția militară a NATO în Kosovo?”. Majoritatea zdrobitoare a celor chestionați a votat împotriva, situându-se astfel în evidentă contradicție cu poziția oficială a liderului partidului, Varujan Vosganian, care declarase că intervenția militară a NATO în Kosovo pare a fi singura soluție de menținere a stabilității în Europa.

Studentii ai Facultății de Sociologie din București au organizat, la 2 aprilie 1999, un miting împotriva războiului din Iugoslavia. Scopul acestuia a fost să exprime solidaritate a cu poporul iugoslav, purtându-se pancarte inscripționate în limba engleză cu „Pace în Balcani”, „Opriti războiul”, „NATO, pleacă din Balcani” și scandându-se „Noi venim cu câte o floare, nu cu bombe și topoare”. „Suntem împotriva bombardamentelor NATO din Iugoslavia, care este o țară independentă și trebuie să-și mențină suveranitatea”²³. Liga Studenților de la Facultatea de Teologie din București a organizat, la 28 martie 1999, o manifestare de sprijin și simpatie pentru poporul sârb, în fața Ambasadei R.F. Iugoslavia²⁴. Pentru analiza percepției românești asupra crizei din Kosovo, interesante sunt și opiniile unor personalități politice, specialiști în domeniul relațiilor internaționale. Adrian Severin, fost ministru de externe, sublinia, printre altele, într-un articol: „Românii vor trebui să-și fixeze conduita față de războiul din Iugoslavia de aici încolo în funcție de ceea ce li se pare mai important pentru ei: apartenența la civilizația occidentală ca efect pozitiv al imperialismului euroatlantic sau rămânerea în Levant ca preț al apărării unei ordini ce le-a asigurat supraviețuirea în afara confruntărilor imperiale, dar și în marginea istoriei”²⁵. Tot el, într-un interviu la „Radio România Actualități”, afirma: „România are de ales între a fi în tabăra aliaților și partenerilor ei sau împotriva acestora, întrucât o țară ca România nu-și poate permite neutralitatea, pentru că aceasta înseamnă izolare”²⁶. Analistul politic de la revista „Lumea”, Corneliu Vlad, evidenția, la rândul său, câteva aspecte ale unor posibile implicații ale fenomenului kosovar, perceput ca: „Nociv pentru vecinătatea sa imediată. Duhul autonomizării, luat ca pretext pentru noi operațiuni de modificare, prin forță sau prin mijloace perfide, a frontierelor din această parte a lumii se îndreaptă amenințător spre Voivodina, iar de aici, nimeni nu poate garanta că nu se va porni spre Transilvania, așa cum lasă a se înțelege unele declarații și documente emenate de

la Budapesta. De aceea, focarul kosovar nu trebuie internaționalizat, ci localizat și izolat înainte de a fi soluționat spre binele general”²⁷.

În articolul *Repere în tranziție?*, un alt analist și om politic, Teodor Meleșcanu, aprecia că: „Există un reper de la care nu trebuie să ne îndepărtăm, iar acela este interesul național. Interesul ca România să-și vadă asigurat statutul de stat suveran, național și unitar”²⁸. Totodată, admitând că dreptul albanezilor din Kosovo trebuie protejat, își exprima scepticismul și dezacordul privind mijloacele: „Nu valurile de bombardiere vor rezolva situația kosovarilor, nici trupele pe care eventual NATO le pregătește în același scop. Mai devreme sau mai târziu se va ajunge la masa tratativelor. Dar cu ce costuri?”²⁹. Soluția sugerată de către autor era acțiunea „comunității internaționale” pentru a se realiza „prosperitatea Balcanilor”. Percepția privind dreptul de ingerință și legitimitatea intervenției străine, în scop umanitar, în problemele inteme ale unui stat poate fi reliefată prin câteva luări de poziție și opinii ale unor oameni politici români, în cadrul unei dezbateri publice în mijloacele mass-media.

Astfel, Ion Diaconescu, președintele PNȚCD, aprecia că țările din sud-estul Europei, aflate într-un proces de democratizare, se confruntă cu probleme interne care afectează stabilitatea în zonă, siguranța populației civile sau chiar cu încălcarea drepturilor omului. „În acest context, o intervenție în alte state, în apărarea principiilor umanitare și a valorilor democratice, își găsește justificarea”³⁰. Valeriu Stoica, prim-vicepreședinte al PNL susținea aceeași idee: „Organizația Tratatului Atlanticului de Nord este îndreptățită să ia atitudine față de acțiunile unor guverne cu reminiscențe comuniste (...). În contextul escaladării unor conflicte care au la bază încălcări ale drepturilor omului și nerespectarea drepturilor minorităților naționale devine absolut necesară intervenția Organizației Tratatului Atlanticului de Nord pentru instalarea ordinii democratice într-o țară ce se dorește a fi parte dintr-o Europă unită”³¹. Pe aceeași linie se înscrie și părerea liderului UDMR, Marko Bela, care apreciază o asemenea intervenție ca „binevenită și, mai mult chiar, necesară, fiind singura speranță a populației țării, singurul mod de protejare eficientă și reală a drepturilor omului”³².

Au existat și puncte de vedere diferite. În opoziție cu aceste opinii, se înscriu cele ale lui Adrian Năstase, atunci prim-vicepreședinte al

PDSR, Valeriu Tabără, președinte al PUNR și Petre Moldovan, prim-vicepreședinte al PSDR Adrian Năstase, făcând referire la Kosovo, aprecia că: „Intervenția NATO în Kosovo și, în special, bombardamentele asupra Iugoslaviei au fost hotărâte în afara cadrului decizional al Națiunilor Unite, ceea ce a pus în discuție atât legitimitatea acestei intervenții, cât și credibilitatea soluției militare și politice alese”³³. Întrebarea fundamentală care se pune este: „Cum și cine poate decide care sunt limitele între care un incident poate fi considerat o problemă internă a unui stat și când devine legitimă o intervenție externă?”³⁴.

Opinia liderului PDSR este că trebuie să se construiască, mai întâi, un cadru juridic și instituțional care să asigure aplicarea unui asemenea drept, lucru inexistent în momentul de față. Aceeași opinie a fost exprimată și de către Teodor Meleşcanu, liderul ApR, care, în plus, a subliniat ideea că „tendința de consolidare a dreptului de intervenție este și o reflectare a principiului globalizării”. Valeriu Tabără opina că: „Intervenția militară de orice fel creează premisa instabilității pe termen lung, șubrezind bazele democratice. Pentru rezolvarea problemelor umanitare sau a celor care pun în pericol valorile democratice există suficiente soluții mai eficiente decât utilizarea forței”³⁵. Petre Moldovan își exprima scepticismul și îndoiala privind eficiența și justetea dreptului de intervenție: „Personal, mă îndoiesc că cineva ar avea dreptul sau ar trebui să se simtă obligat să impună valorile democratice proprii civilizațiilor de tip occidental-european tuturor comunităților umane de pe glob. Ar fi greu să ne imaginăm o intervenție NATO în Arabia Saudită, deși la baza organizării statului respectiv stau, fără îndoială, valori care diferă considerabil de cele caracteristice democrațiilor occidentale”³⁶.

Alex Mihai Stoenescu, vicepreședinte UFD, sublinia legătura dintre dreptul de ingerință și fenomenul globalizării, slaba acoperire juridică și faptul că se sprijină fundamental pe reacția opiniei publice. Interesantă este atenționarea pe care o face în legătură cu opinia publică: „Aceasta este din ce în ce mai mult dirijată prin marile centre de informare – mari agenții de presă, canale TV puternice, baze de date computerizate cu viteză mare de iradiere, fapt care duce la adevărate războaie mediatice și la numeroase manipulări. S-a creat deja o dependență de anumite centre ale

mass-media, care se transformă, în situația unui caz de intervenție, în adevărate elemente ale avangardei forțelor militare”³⁷. Ceea ce s-a întâmplat și în Kosovo. Autorul conchide cu aprecierea că dreptul de intervenție va deveni „principalul factor de descurajare” înlocuind „amenințarea nucleară”³⁸. Semnificația unui proces, fenomen, eveniment este, prin urmare, determinată de context, de interes.

După cum se poate constata, percepția românească asupra crizei din Kosovo a fost diferită, în funcție, în primul rând, de interesele fiecăruia dintre subiecții analizați. Percepția diferită a aceluiași fenomen vine să confirme că aceasta nu este identică pentru toți actorii unui fenomen geopolitic. În cazul analizat, se constată o percepție diferită de la organele reprezentative ale statului român (Președinte, Parlament, Guvern) la simplul cetățean, membru al societății civile. Războiul din Kosovo a fost unul în care aceste organe reprezentative au trebuit să ia o hotărâre diferită, în multe privințe, ținând cont de dorințele și de simțămintele societății românești. Trebuie să subliniem, însă, că această situație nu este singulară în istoria românească. Avem în vedere: semnarea tratatului cu Puterile Centrale, în 1883; negocierile de aderare la Antanta, din 1916; intrarea României în cel de-al Doilea Război Mondial, alături de Germania. În toate aceste cazuri, hotărârea a fost luată de câțiva oameni politici, fără consultarea sau fără să se țină cont de percepția maselor, a societății, în general, asupra fenomenului sau a evenimentului respectiv. Au fost hotărâri luate în funcție de percepția unui om asupra câmpului geopolitic, fie că s-a numit Carol I, Ion Brătianu, Ionel Brătianu sau Ion Antonescu. În această privință este greu de spus dacă este bine sau nu. Dacă prin hotărârile luate se rezolvă interesele naționale, atunci spunem că a existat o percepție corectă, dacă nu, spunem că a fost o eroare de percepție. Oricum, timpul este cel care validează sau infirmă justetea unor hotărâri. Aceasta este valabil și în cazul analizat, criza din Kosovo, din anul 1999.

În mare parte, societatea românească a perceput intervenția NATO în Iugoslavia ca un act de agresiune asupra unui stat independent și suveran, ca o încălcare a dreptului internațional. Tocmai de aceea, pe parcursul crizei, o serie de reprezentanți ai puterii au încercat să convingă opinia publică de „legitimitatea” intervenției NATO în Iugoslavia. În acest context, trebuie subliniat faptul că prin

mijloacele mass-media s-au căutat, cu obstinență, să se acrediteze ideea că între NATO și Iugoslavia nu este un război, ci doar o intervenție umanitară.

Menționez că acest lucru trebuie înțeles prin prisma interesului nostru național. În condițiile existenței unui tratat româno-iugoslav, în care se stipula că părțile contractante, în cazul unei agresiuni, nu vor pune la dispoziția agresorului spațiul aerian sau elemente de infrastructură, a afirma că este vorba de un război în care NATO agresa Iugoslavia, înseamnă a recunoaște, implicit, încălcarea prevederilor tratatului de către România. Ori, tocmai acest lucru s-a încercat a se evita de către factorii de decizie politică.

Concluzii

O consecință a sistemelor politice totalitare, în care problematica diferendelor etnice a fost camuflată și ignorată conștient, a fost apariția și manifestarea cu putere a unor crize și conflicte interetnice după încheierea Războiului Rece. Acest fenomen este răspândit în aproape toate zonele mari ale lumii și îndeosebi în cele de confluență între culturi și între mari unități civilizatoare. În prezent, el are însă câteva zone active în Africa, America Latină, Spania, Marea Britanie, în Caucaz, în Balcani, în Indonezia și, într-o anumită formă, chiar în țări foarte dezvoltate, cum sunt: Franța, Italia și Statele Unite ale Americii.

Există analiști care apreciază că riscurile viitoare, ca și confruntările viitoare vor fi cele din sfera entităților civilizaționale, entități care se vor identifica din ce în ce mai mult cu sistemele de valori care le definesc și cu interesele care le exprimă și le stabilesc locul și rolul în arealul internațional.

Confruntările etnice pot constitui un veritabil „cal troian” pe care anumite cercuri interesate le-ar putea folosi (și îl folosesc) pentru grăbirea sfârșitului epocii națiunilor.

Diferendul etnic nu este neapărat o reacție la globalizare. Mai degrabă acesta are o existență de sine stătătoare cu conotații complexe: istorice, culturale, psihice, dar mai ales economice. Cauzele conflictelor interetnice din fosta Iugoslavie sunt de natură istorică, politică și economică.

Peninsula Balcanică a reprezentat, de-a lungul timpului, o regiune caracterizată prin instabilitate și frământări sociale, politice și militare. Existența unui mare număr de etnii, într-un amestec complex de religii, culturi și tradiții, pe un teritoriu relativ

restrâns a lăsat cale liberă unor conflicte interetnice după încheierea Războiului Rece. Peste diferendele interetnice și peste manifestările naționaliste s-au suprapus, de cele mai multe ori, ambițiile și interesele marilor puteri.

Problemele din Peninsula Balcanică, de-a lungul timpului, au avut și au un impact important asupra României atât în plan economic, cât și în cel al securității. De aceea, evenimentele din țara vecină au avut un ecou extrem de puternic în societatea românească. Percepția societății românești privind criza iugoslavă s-a manifestat diferit de la putere la opoziție, de la mass-media la cetățeanul simplu. După opinia mea, importantă este percepția puterii politice, deoarece ea este cea care, în funcție de această percepție și de interesele naționale, hotărăște conduita și poziția oficială a statului român. Iar în sistemul relațiilor internaționale aceasta este esențială. Din acest punct de vedere, puterea politică din România, pe baza unei percepții adecvate a conflictului interetnic din fosta Iugoslavie, a adoptat o poziție justă, în interesul național românesc. Aceasta în condițiile în care, în unele momente, opinia publică românească a avut o poziție diferită de poziția oficială a statului.

Percepția românească asupra crizei din Kosovo a fost diferită, în funcție, în primul rând, de interesele fiecăruia dintre subiecții analizați. Percepția diferită a aceluiași fenomen vine să confirme că aceasta nu este identică pentru toți actorii unui fenomen geopolitic. Semnificația unui proces, fenomen, eveniment este, prin urmare, determinată de context și de interes.

NOTE:

1 Ignatio Ramonet, *Orbirea Occidentului*, în Revista „Lumea”, nr. 3/1999, p. 14.

2 Richard Holbrooke, *El mayor fracaso colectivo del Occidente*, „Politica exterior”, Madrid, ianuarie-februarie 1999.

3 Corneliu Vlad, *Kosovo – un Cernobil nenuclear al Europei*, în Revista „Lumea”, nr. 3/1999, p. 13.

4 Rompres, *Știri interne*, 24 martie 1999, p. 33.

5 *Ibidem*.

6 *Ibidem*, 26 martie 1999, p. 13.

7 *Ibidem*, 30 martie, p. 11.

8 *Ibidem*, 26 martie 1999, pp. 11-12.

9 *Ibidem*, 30 martie 1999, pp. 17-18.

10 *Ibidem*.

11 *Ibidem*, p. 30.

12 *Ibidem*, p. 17.

13 *Ibidem*, 26 martie 1999, pp. 17-18.

14 *Ibidem*, 30 martie 1999, p. 25.

- 15 *Ibidem*, p. 26.
16 *Ibidem*.
17 *Ibidem*, p. 26.
18 *Ibidem*.
19 *Ibidem*, 24 martie 1999, p. 11.
20 *Ibidem*.
21 *Ibidem*, 30 martie 1999, p. 16.
22 *Ibidem*, p. 30.
23 *Ibidem*, 2 aprilie, p. 11.
24 *Ibidem*, 28 martie, p. 19.
25 Revista „Lumea”, nr. 5/1999, p. 17.
26 *Rompres*, Știri interne, 30 martie 1999, p. 25.
27 *Ibidem*, pp. 20-21.
28 Revista „Lumea”, nr. 5/1999, pp. 18-19.
29 *Ibidem*.
30 Revista „Lumea”, nr. 4, 1999, p. 13.
31 *Ibidem*, p. 14.
32 *Ibidem*, p. 15.
33 Revista „Lumea”, nr. 5, 1999, pp. 19-20.
34 *Ibidem*.
35 *Ibidem*.
36 *Ibidem*, p. 21.
37 Revista „Lumea”, nr. 3, 1999, p. 17.
38 *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE

*** *The Dayton Agreement*, US Departement of State Dispatch, The Dayton Peace Accords, March 1996, vol. 7, Supplement no. 1, Washington D.C.

*** *The Kumanovo Agreement*, US Departement of State Dispatch, The Kumanovo Peace Accords, March 2000, vol. 16, Supplement no. 4, Washington D.C.

*** *Minciuni Mass-Media*, Editura Cripta, București, 1992.

*** *Război în Balcani. Iugoslavia, primăvară sângeroasă la sfârșit de secol*, Editura Aldo-Press, București, 1999.

Achcar Gilbert, *Noul Război Rece. Lumea după Kosovo*, Editura Corint, București, 2002.

Arădăvoaice Gheorghe, Stancu Valentin, *Războaiele de azi și de mâine*, Editura Militară, București, 1999.

Gârz Florian, *Balcanii, zonă de sânge și de foc a Europei*, Editura Odeon, București, 2001.

Hermet Guy, *Istoria națiunilor și naționalismului în Europa*, Institutul European, Iași, 1998.

Hlihor Constantin, *Istorie și geopolitică în Europa secolului XX*, Editura AÎSM, București, 1999.

Jelavich Barbara, *Istoria Balcanilor*, vol. 1, Institutul European, Iași, 2000.

Kadijevic V., *Punctul meu de vedere privind dezintegrarea*, Belgrad, 1993.

Lindemann Thomas, *Les images dans la politique internationale: l'image de l'autre*; <http://w.w.w.stratisc.org/>

Moscovici Serge, *Psihologia socială sau mașina de fabricat zei*, Editura Polirom, Iași, 1997.

Revista „Balcanii”, 1999-2002.

Revista „Curentul”, 1998.

Revista „Dosarele Istoriei”, 1997-2002.

Revista „Journal of International Affairs”, 1999-2002.

Revista „Lumea”, 1999-2000.

Revista „Magazin istoric”, 1993, 1998-2001.

Revista „NATO Review”, 1999-2001.

Revista „Noua Alternativă”, 1992.

Revista „Observatorul militar”, 2000-2002.

Revista „România Liberă”, 1993, 1999-2000.

Revista „Rompres”, 1999.

Revista „Sfera politicii”, 1998-2001.